

Laatu näkyväksi – miten erityinen tuki rakennetaan

Kaikki laadulla ammattiin ja työhön!

10.3.2026

Päivi Pynnönen ja Irmeli Lignell

**Euroopan unionin
osarahoittama**

INKLU

Erityisen tuen laatu ja sen arviointi

- INKLU-hankkeen yhtenä tavoitteena on ollut kehittää erityisen tuen laatua.
- Laadun tarkastelu tapahtui INKLU-toimijoiden ja ammatillisen koulutuksen toimijoiden yhteistyönä esimerkiksi INKLU-hankkeen järjestämässä työpajoissa.
- Erityisen tuen laadun viitekehyksen avulla koulutuksen järjestäjät voivat tarkastella erityisen tuen laatua.
- Hankkeessa on kehitetty laadun arvioinnin välineitä.
- [Nettikirjasto Ernesti](https://www.jamk.fi/Ernesti) / jamk.fi/Ernesti

Inklusiivinen toimintakulttuuri

Selkeät prosessit

Osaava henkilöstö

Opiskelijan tavoitteisiin
vastaava tuki

Jatkuva arviointi ja
parantaminen

- Inklusiivisuus näkyy oppilaitoksen arvoissa ja strategioissa.
- Inklusiivisuus on elävää toimintakulttuuria ja jatkuvaa keskustelua arvoista.
- Inklusiivinen toimintakulttuuri rakentuu johdon pitkäjänteisestä työstä ja esimerkistä.
- Inklusiivisuus konkretisoituu opetus-
henkilöstön pedagogisena osaamisena sekä oppimisympäristöjen saavutettavuutena.

Inklusiivinen
toimintakulttuuri

Selkeät prosessit

Osaava henkilöstö

Opiskelijan tavoitteisiin
vastaava tuki

Jatkuva arviointi ja
parantaminen

- Erityisen tuen prosessissa kuvataan, miten erityisen tuen tarve tunnistetaan, tuesta päätetään, tukea toteutetaan ja sen vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti.
- Prosesseja laadittaessa on tunnistettu, mitkä käytännöt toteutuvat yhdenmukaisesti koulutuksen järjestäjän eri toimipisteissä ja missä voi olla perusteltuja eroja.
- Toimijoiden roolit ja vastuut on selkeästi kuvattu.
- Linkitykset esimerkiksi opiskeluhuollon prosessiin on mietitty.
- Prosessit käsitellään henkilöstön kanssa säännöllisesti ja niitä kehitetään jatkuvasti.

ERITYISEN TUEN LAATU

Inklusiivinen
toimintakulttuuri

Selkeät prosessit

Osaava henkilöstö

Opiskelijan tavoitteisiin
vastaava tuki

Jatkuva arviointi ja
parantaminen

- Oppilaitoksessa on riittävä määrä erityisopettajia, jotta erityinen tuki toteutuu lain edellyttämällä tavalla.
- Erityisopettajilla on selkeät roolit ja vastuualueet.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstöllä on perusosaaminen oppimisen tuen toteuttamisesta.
- Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetus- ja ohjaushenkilöstön jatkuvasta osaamisen kehittämisestä oppimisen tuen ja erityisen tuen osalta.
- Työpaikkaohjaajien perehdytyksessä huomioidaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeet.

ERITYISEN TUEN LAATU

Inklusiivinen
toimintakulttuuri

Selkeät prosessit

Osaava henkilöstö

Opiskelijan tavoitteisiin vastaava tuki

Jatkuva arviointi ja
parantaminen

- Erityisen tuen tavoitteena on varmistaa, että jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus edetä opinnoissaan ja valmistua.
- Erityisopettaja vastaa tuen tarpeen arvioinnista ja tekee yhteistyötä tukitoimien suunnittelussa opiskelijan ja oppivelvollisen huoltajan kanssa. Tarvittaessa tehdään moniammatillista ja –alaista yhteistyötä.
- Erityisopettaja tukee opiskelijoiden oppimisprosessia ja konsultoi opetus- ja ohjaushenkilöstöä erityisen tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.
- Opiskelijan saamaa tukea arvioidaan säännöllisesti ja suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

Ammatillisen erityisopettajan osaaminen

- Erityispedagoginen osaaminen
- Ammatillisen erityisopetuksen osaaminen
- Yhteistyö- ja verkosto-osaaminen
- Kehittämisen- ja kehitymisosaaminen

Erityispedagoginen osaaminen

Ammatillisen erityisopettajankoulutuksen suorittanut

- ymmärtää erityispedagogiikan historian päälinjojen merkityksen ammatilliselle koulutukselle.
- hallitsee erityispedagogiikan peruskäsitteet ja oppimisen tukea koskevan lainsäädännön eri koulutusjärjestelmissä.
- tuntee yleisimmät oppimisen tuen tarpeet ja niiden merkityksen eri ikävaiheissa.
- soveltaa ajantasaista erityispedagogista tutkimustietoa ammatillisessa koulutuksessa ja työelämässä.
- edistää inklusiivista toimintakulttuuria ammatillisessa koulutuksessa.

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

Ammatillisen erityisopetuksen osaaminen

Ammatillisen erityisopettajakoulutuksen suorittanut osaa

- toimia ammatillisen erityisopettajan monenlaisissa työ- ja toimintaympäristöissä ja tuntee niitä ohjaavan lainsäädännön, asiakirjat ja toimintakäytänteet.
- toimia työssään vuorovaikutteisesti osallisuutta ja toimijuutta edistäen.
- tunnistaa oppimisen tuen tarpeita, suunnitella ja toteuttaa yksilöllisiä opintopolkuja huomioiden opiskelijan vahvuudet, voimavarat ja tuen tarpeet.
- soveltaa erityispedagogisia opetus- ja ohjaus- sekä arviointimenetelmiä.
- tukea opiskelijan toimijuutta työelämässä ja työllistymistä.
- arvioida tuen ja ohjauksen vaikuttavuutta.

Yhteistyö- ja verkosto-osaaminen

Ammatillisen erityisopettajankoulutuksen suorittanut

- rakentaa, ylläpitää ja kehittää tarkoituksenmukaisia verkostoja opiskelijan, oman työn ja oman organisaation tueksi.
- ymmärtää moniammatillisen ja –alaisen työn merkityksen erityisopettajan työssä.
- osaa toimia erityispedagogiikan asiantuntijana moniammatillisissa ja -alaisissa ryhmissä edistäen yhteistyötä.
- toimii konsultatiivisesti erityisopetukseen ja erityispedagogiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Kehittämis- ja kehittymisosaaminen

Ammatillisen erityisopettajankoulutuksen suorittanut

- kehittää eettistä, monimuotoista, kestäväää ja inklusiivista koulutusta ja työelämää.
- arvioi omia kehittymistarpeitaan sekä kehittää omaa ammatillista sekä erityispedagogista osaamistaan.
- tiedostaa kehittämisen yhteiskunnallisen ja globaalin merkityksen.
- toimii ammatillisen erityisopettajan eettisten ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

ERITYISEN TUEN LAATU

Inklusiivinen
toimintakulttuuri

Selkeät prosessit

Osaava henkilöstö

Opiskelijan tavoitteisiin
vastaava tuki

- Eriyisen tuen laadun arviointi on jatkuvaa toimintaa, osa strategista johtamista.
- Laadun arvioinnille on selkeä prosessi ja työnjako.
- Laadun arvioinnissa käytetään tarkoituksenmukaisesti sekä laadullisia että määrällisiä mittareita.
- Tulosten perusteella tehdään konkreettisia kehittämistoimia, joiden vaikuttavuutta arvioidaan.

**Jatkuva arviointi ja
parantaminen**

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

INKLU-hankkeessa kehitettyjä välineitä erityisen tuen laadun arviointiin ja kehittämiseen

- ✓ Erityisen tuen järjestäminen – vertaisarviointikriteeristö / VAAO ja TAMK
- ✓ Inklusiivisen oppilaitoksen itsearviointi / HAMK
- ✓ Arvioi oppimisen tuen osaamisesi – itsearviointikysely / Spesia
- ✓ Erityisen tuen kysely opiskelijoille / Salpaus
- ✓ Määrällinen seuranta / VAAO

- Välineet tulevat kevään 2026 kuluessa Ernesti-nettikirjastoon: www.jamk.fi/ernesti
- Koulutuksen järjestäjä voi ottaa ne käyttöön sellaisenaan, tai muuttaa niitä itselle soveltuvaksi

Erityisen tuen järjestäminen -vertaisarviointikriteeristö

- Vertaisarviointikriteeristön avulla arvioidaan erityisen tuen järjestämisen prosessia strategisista linjauksista ja tavoitteenasettelusta toteutukseen, seurantaan ja systemaattiseen parantamiseen.
- Kriteeristö on suunnattu toisen asteen ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta vastaaville, johdolle, esihenkilöille, opetus- ja ohjaushenkilöstölle jatkuvan parantamisen tueksi.
- Vertaisarviointi on ulkoista arviointia, jossa vertaisarvioijat arvioivat kohdeorganisaation erityisen tuen järjestämistä. Arviointi perustuu arviointikriteeristöön. Arvioijat ovat riippumattomia, ja heidät voi mieltää kriittisiksi ystäviksi. Vertaisarviointi tukee oppilaitoksen toiminnan kehittämistä sekä laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista.
- Lisätietoja: Janne Hietanummi [janne.hietanummi\(at\)vaao.fi](mailto:janne.hietanummi@vaao.fi) tai Minna Seppälä [minna.seppala\(at\)tuni.fi](mailto:minna.seppala@tuni.fi)

Inklusiivisen oppilaitoksen itsearviointi (HAMK)

- Itsearviointi on tarkoitettu ammatillisten oppilaitosten henkilöstölle arvioimaan oppilaitoksen inklusiivista toimintaa, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta.
- Itsearviointia voidaan käyttää osana oppilaitoksen laatutyötä (esim. OKM:n laatustrategian tai ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kriteerien mukaisesti).
- Se auttaa tunnistamaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita inklusiivisuuden, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden osalta. Työkalu voi toimia keskustelun ja reflektion välineenä opettajille, ohjaajille ja muulle henkilöstölle.
- Sen avulla voidaan lisätä tietoisuutta esteettömyydestä, moninaisuudesta ja syrjimättömyydestä
- Lisätietojen antaja: Lehtori Irmeli Lignell irmeli.lignell@hamk.fi
- Forms lomake [Inklusiivinen oppilaitos – itsearviointityökalu ammatillisen oppilaitoksen henkilöstölle – Täytä lomake](#)

Arvioi oppimisen tuen osaamisesi – itsearviointikysely

- Itsearviointin avulla voidaan arvioida yksittäisen ammatillisen koulutuksen opettajan tai ohjaajan oppimisen tuen osaamista ja osaamisen kehittämistarpeita, liittyen 1.8.2026 voimaan tulevaan lakiuudistukseen.
- Itsearviointi on suunnattu ammatillisen koulutuksen opettajille ja ohjaajille sekä välillisesti myös oppilaitoksille.
- Sitä voidaan käyttää itsearviointina oman osaamisen kehittämisen tueksi ja oppilaitostasolla koulutusten ja konsultaatioiden suunnitteluun.
- Lisätietoja: Päivi Tanner, paivi.tanner@spesia.fi

Erityisen tuen kysely opiskelijoille

- Kyselyllä arvioidaan erityisen tuen opiskelijan omaa kokemusta saamastaan tuesta ja sen vaikuttavuudesta.
- Kysely voidaan toteuttaa yksittäisenä kyselykertana tai esimerkiksi puolivuositain erityisen tuen opiskelijoille, jolloin kyselytulosten trendimuutosta voidaan käyttää erityisen tuen vaikuttavuuden mittarina.
- Lisätietojen antaja: Anne Manninen, anne.manninen@salpaus.fi.

Määrällinen seuranta

- Määrällisen seurannan avulla voidaan arvioida erityisen tuen prosessien toteutumista, asiakastyytyvyyttä (opiskelijat ja mm. huoltajat) sekä vaikutuksia/vaikuttavuutta
- Määrällistä seurantaa voivat organisaation toimintatavoista riippuen toteuttaa opetus- ja ohjaushenkilöstö, prosesseista ja suunnittelusta vastaavat, johto ja laadunhallinnasta vastaavat
- Määrällisessä seurannassa tieto viedään raporteille, jotka ovat asianosaisten saatavilla. Näin voidaan seurata ja havainnoida tavoitteiden toteutumista ja trendien muutosta, äkillisiä ja merkittäviä muutoksia sekä toimintaympäristön muutoksia.
- Tiedon kohdistaminen erityiseen tukeen edellyttää suodatinten rakentamista.
- Lisätietoja: Janne Hietanummi, janne.hietanummi@vaao.fi

INKLU - Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta hanke 1.3.2024–31.8.2026

Tavoite: Kaikki ammatillisissa opinnoissa opiskelevat opiskelijat saavat yhdenvertaisesti tarvitsemansa tuen, jotta voivat hankkia tarvittavan osaamisen, tutkinnon ja työllistyä, opiskelevat he missä oppilaitoksessa tai missä päin Suomea tahansa.

jamk

 Haaga-Helia

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

 Tampereen
ammattikorkeakoulu

KOULUTUSKESKUS
BRAHE

Keuda

 Amattiopisto
SPESIA

 SAVON
KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

 salpaus
Koulutuskeskus | Further Education

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU